

**Anthony Giddens, *Europa în epoca globală*,
2007, București, Editura Ziua**

Pavel Ramona
Universitatea din București

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2010 (iulie-decembrie) pp. ...

URL stabil: <http://inovatiasociala.ro/index.php/jurnal/article/view/51>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie 2009 va fi scris primul număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

Anthony Giddens, *Europa în epoca globală*, 2007, București, Editura Ziua

Pavel Ramona

Lucrarea debutează cu o analiză critică la adresa UE prin identificarea vulnerabilităților a ceea ce reprezintă o parte fundamentală a Europei, și anume Modelul Social European, care *“nu este doar european, nu este pe de-a întregul social și nu este un model”* (Giddens, apud Diamantopoulou, 2007:23). Nu este doar european deoarece alte țări sunt la fel de avansate ca statele Europei, de exemplu, Australia și Canada depășesc Grecia și Portugalia, ca să nu mai vorbim de țările recent aderente la UE. Nu este pur social, de vreme ce, indiferent de modul în care este definit, depinde fundamental de prosperitatea economică și de redistribuire. Nu este un model unic atâta vreme cât există divergențe puternice între statele europene în ceea ce privește sistemele lor de protecție socială. Dată fiind multitudinea accepțiunilor și formulelor de definire ale Modelului Social European, toate gravitând în jurul conceptului de stat al bunăstării, Giddens le rezumă astfel:

- ✓ stat dezvoltat și intervenționist, susținut prin impozitare relativ ridicată;
- ✓ sistem de protecție socială robust, care oferă eficient asistență tuturor cetățenilor, dar în special celor aflați în nevoie;
- ✓ limitarea și îngrădirea inegalităților economice și de alte forme.

Acest model este văzut de către sociolog, mai degrabă ca un set de valori, realizări și aspirații, ce diferă ca formă și grad de realizare de la un stat la altul și în care rolul instituțiilor și al partenerilor sociali este esențial. Argumentând ideea fragilității Modelului Social European, autorul face o trecere în revistă a caracteristicilor statului bunăstării începând cu ceea ce unii numesc „epoca de aur” a acestuia (anii 1960 și 1970) până în epoca globalizării, când statul bunăstării este în pericol de prăbușire.

Nu globalizarea este principala cauză a acestui declin, ci schimbarea structurală endogenă, direct relaționată cu procesul de globalizare. Schimbările tehnologice, schimbarea profilului de vârstă al populației UE¹, scăderea populației ocupate, rate tot mai mici ale natalității, divorțialitate în creștere, scăderea ratei căsătoriilor și răspândirea „familiei neconvenționale²” sunt tot atâția factori de potențare a sărăciei și excluziunii sociale. Înțelegerea globalizării și analiza acestui fenomen trebuie realizate nu doar pentru a explica procesele sociale ce au loc, ci mai ales pentru a iniția reforme coerente în vederea întâmpinării dificultăților inerente de ordin economic și social. Pentru aceasta, globalizarea nu trebuie privită doar ca fenomen economic și deci, nu se poate vorbi de contracararea globalizării, ci de gestionare la nivel local, național sau transnațional a aspectelor ce pot fi abordate. Este evident că principala problemă a Europei în ceea ce privește globalizarea este dată de dificultatea de a coordona diferitele atribute fără a le submina. În opinia sociologului britanic, o Europă performantă, pregătită să înfrunte lumea și să devanseze SUA, ar trebui să aibă:

- gradul de utilizare a informaticii și comunicațiilor din Finlanda,

1 aproximativ 70 de milioane de oameni de peste 60 de ani reprezentând 20% din populație și peste 30% având 50 de ani și peste.

2 „familia neconvențională” – mame singure, parteneri de același sex care trăiesc împreună, familii monoparentale etc.

- productivitatea Germaniei,
- nivelurile de egalitate din Suedia,
- sistemul sanitar din Franța,
- gastronomia italiană,
- grad danez de ocupare a forței de muncă,
- PIB-ul pe cap de locuitor al Luxemburgului,
- creșterea economică a Irlandei,
- clima din Cipru,
- spiritul cosmopolit al britanicilor.

Problema conștientizării nevoii de schimbare socială, chiar la nivelul marilor economii ale UE, este esențială: *„întrebarea majoră a vremurilor noastre este dacă în marile economii sub-performante din UE există un sentiment al crizei suficient de acut ca să genereze nevoia lor impetuoasă de schimbare”*. Autorul introduce în analiză conceptul de societăți blocate, reprezentând *“societăți în care nevoia de schimbare este evidentă nu doar pentru cetățenii săi ci și pentru observatorii cei mai informați, dar fie conservatorismul natural, fie interesele de grup, fie ambele, împiedică producerea reformelor necesare”* (Giddens apud Merkel, 2007:62).

Îngrijorările provocate de globalizarea economică tind să fuzioneze cu preocupările largi privind forța capitalului global. „Dumpingul social” a apărut ca subiect major în toată Europa, imediat după aderarea noilor state membre în 2004. Potrivit lui Giddens, este esențial a se delimita anxietățile bine fundamentate de cele false, dumpingul social fiind un termen emoțional, cu înțelesuri diferite, de la ideea că disponibilitatea forței de muncă ieftine din Europa de Est creează presiuni de scădere a salariilor din țările bogate, la aceea că impozitele scăzute din noile state membre, oferă acestora un avantaj competitiv nedrept față de cele cu niveluri ridicate de impozitare. Temerile privind amenințarea standardelor de viață din țările bogate de aderarea celor sărace nu sunt fundamentate, studiile asupra impactului economic al aderării Portugaliei, Spaniei și Greciei au arătat mai degrabă efecte pozitive decât negative asupra statelor deja membre UE. În plus, efectul extinderii asupra ansamblului UE este considerat destul de redus, PIB-ul noilor state membre reprezintă doar 5% din totalul UE, fiind în interesul întregii Uniuni ca acestea să prospere.

Alta este situația însă cu dezvoltarea rapidă a Chinei, ca centru mondial în producția de bunuri, sau Indiei, ca nucleu al externalizării serviciilor. Ele nu mai intră în competiție la nivelul salariilor mici, ci la nivelul calității și al tehnologiei. Un mare parc științific din Beijing include 56 de universități și 232 de institute de cercetare. Aglomerările high-tech apar nu doar în jurul zonelor metropolitane din India, ci și în jurul celor secundare. Cum pot economiile și companiile europene să facă față acestei competiții directe? Se pare că soluția își are rădăcinile în adaptabilitatea la contextul și cerințele pieței și în flexibilitatea pe piața muncii, care, conjugate cu un management creativ, au generat succesul. Identificarea de soluții inovatoare este esențială, mai ales că, dacă până acum principalele victime ale transferului producției în străinătate erau lucrătorii manuali, noile forme de transfer dominate de India și China afectează grupuri diferite (medici, programatori IT, contabili, jurnaliști etc.) din sfera largă a serviciilor, sectorul cu cea mai mare importanță în economiile de azi.

Schimbările sociale și tehnologice asociate economiei bazate pe cunoaștere au determinat apariția a noi diviziuni ocupaționale: cel puțin 50% din locurile de muncă din economia bazată pe cunoaștere sunt ocupate de „muncitorii conectați”, cei care folosesc computerul în cea mai mare parte a zilei

fără a fi specialiști IT. Giddens îl citează aici pe Richard Florida care a introdus termenul de „clasa creativă”, alcătuită din persoane ce provin din medii diverse, de toate vârstele, de diferite orientări sexuale, din grupuri etnice diferite, și care fac parte în principal din categoria profesională a managerilor și profesioniștilor înalt calificați și a specialiștilor IT/high-tech. Florida a conceput și un indice de măsurare a distribuției acestei noi clase sociale – *indicele de creativitate*, bazat pe patru factori: procentul clasei creative din totalul forței de muncă, procentul reprezentat de industria high-tech, inovația (măsurată prin numărul de brevete per capita) și diversitatea așa cum este evaluată prin „indicele Gay” (procentul de homosexuali ce își declară deschis orientarea). Astfel, s-a observat că economiile locale cele mai cosmopolite și pline de viață se caracterizează prin „cei trei T”: talent, tehnologie și toleranță.

În epoca globalizării, viețile majorității oamenilor sunt afectate în mod esențial de propriile perspective de muncă. Relația dintre muncă și nemuncă a devenit tot mai complexă. Politicile de pe piața muncii trebuie să se centreze pe creșterea angajabilității și pe minimizarea angajării precare. Date fiind presiunile pe care globalizarea le exercită, piețele muncii suferă transformări ce conduc la situații discontinue de viață cu efecte negative, dar și pozitive, de la probleme de sănătate sau schimbarea relațiilor sociale, la joburi mai bine plătite sau aducătoare de noi satisfacții. Pentru gestionarea acestor situații, politica celei de-a doua șanse are un rol cheie, furnizarea oportunităților de a o lua de la capăt după momente de cumpănă în muncă, în familie sau în alte domenii. Dacă vechiul stat al bunăstării definea beneficiile în termeni de drepturi (dreptul la muncă, la educație, la beneficii sociale), Giddens consideră că Europa se află în punctul în care trebuie să redefinească bunăstarea în termeni de autonomie personală și de respect față de sine. O societate bună poate fi definită prin echilibrul între o piață competitivă, o societate civilă robustă și un stat democratic.

În finalul lucrării, Giddens analizează diferite aspecte pe care le consideră semnificative pentru constructul Uniunii, lansând opt teze despre viitorul Europei.

- a) Prima teză aduce în atenție transformarea continuă a UE și semnificația anului 1989, care marchează o fractură în istoria întregii Europe și, în special, în cea a UE care nu avea cum să rămână aceeași, nu doar din cauza problemei integrării unor state mult mai sărace și cu o structură socio-economică diferită ci pentru că, având granițele deschise spre Est și spre Balcani, identitatea și chiar natura sa deveneau problematice.
- b) Cea de-a doua teză este un îndemn cu privire la regândirea din temelii a scopului UE, întrucât, afirmația că Uniunea în forma sa actuală a creat pace în Europa, nu mai este de actualitate. În prezent, pentru majoritatea țărilor nu mai există primejdia ca alte națiuni să le cucerească teritoriul. Noul terorism este geopolitic, creație a globalizării și a comunicațiilor de masă. În trecut, identitatea națională s-a format și a fost menținută în opoziție cu alții (state inamice), astăzi, multe națiuni, inclusiv cele din UE, trebuie să-și definească identitatea într-un mod diferit, neconfundând aceasta cu dispariția statelor naționale.
- c) În al treilea rând, rolul UE, de la începuturile ei, este, chiar dacă în curs de redefinire, de a le aduce membrilor ei beneficii economice pe care altfel nu le-ar obține. Astfel, modelul social este o parte esențială a motivelor pentru existența UE.
- d) Aserțiunea numărul patru este că UE trebuie să fie și un proiect politic. Pentru aceasta UE trebuie să fie o putere regională, o

asociere democratică de națiuni semi-suverane, sprijinindu-se pe capacități colective, nu un super-stat sau o superputere. De asemenea, UE trebuie să acționeze ca o natură democratică deliberativă și nu reprezentativă, în care statele membre acceptă disciplina constituțională ca pe un act autonom, nu ca pe o autoritate superioară.

- e) În sprijinul celor de mai sus, teza numărul cinci reafirmă ideea abandonării vechiului proiect constituțional și concentrarea asupra viitorului procesului decizional în UE.
- f) Cea de-a șasea teză invocă necesitatea existenței unui sentiment de apartenență la o comunitate, o comunitate cosmopolită cu valori general împărtășite, întrucât, aceiași factori ce cauzează criza de identitate a națiunilor, mari sau mici, acționează și asupra UE.
- g) În plan geopolitic, „*UE ar trebui să adopte o atitudine de tip multilateralism asertiv*”, abordare ce promovează dreptul internațional, negocierea și reconcilierea, dar nu exclude amenințarea cu forța în cazul în care acestea nu pot fi susținute altfel. Această teorie este susținută de o expunere interesantă despre „putere - SUA” și „slăbiciune - UE”.
- h) Teza finală a autorului readuce în prim plan necesitatea regândirii Modelului Social European, ca acțiune majoră pentru restaurarea legitimității UE și pentru succesul acestui construct politico-instituțional.

Lucrare lui Giddens aduce o contribuție majoră domeniului politicilor sociale și modelului social european al secolului 21. Prin ilustrarea unor exemple recente din politica economică și socială din Europa, Giddens dezvăluie relația de interdependență dintre instituirea competitivității economice globale europene și susținerea unui nivel ridicat de justiție socială. Autorul lucrării prezintă un program inovator de reformă menit să permită Europei să își modernizeze sistemele de bunăstare socială și să răspundă în același timp provocărilor globalizării.

Ramona Pavel

Europa în epoca globală – Anthony Giddens, Editura Ziua, București, 2007, Traducere de Corina Hădăreanu.

Anthony Giddens și ingineria socială a Europei, Ana Birchall

Prefață

Glosar de termeni

1. Modelul social

2. Schimbare și inovație în Europa

3. Justiție socială și diviziuni sociale

4. De la protecția socială negativă la cea pozitivă

5. Schimbarea stilului de viață

6. La nivelul UE

7. Opt teze despre viitorul Europei

Apendice. Scrisoare deschisă despre viitorul Europei

Index